

Den stora omvandlingen – ideologi, inte fakta!

Det SocialPolitik tog upp för 20 år sen är lika aktuellt i dag. □Eller snarare: I dag har vi facit av det vi varnade för. □Fakta är uppenbara. Men alla vill inte se det.

Vad skrev SocialPolitik om vid starten för 20 år sedan? Marknadens överhöghet, privatiseringen, kundbegreppet, ökade klyftor, segregation och främlingsfientlighet. Alltså samma frågor då som nu.

Samtidigt som jag går igenom SocialPolitiks utgivning på nytt läser jag den nyutkomna boken **Den stora omvandlingen**. Skrämmande om hur socialdemokraterna men främst alliansen sålt ut eller skänkt bort stora delar av sjukvård, skola, omsorg och infrastruktur som järnväg, tele och post. Över 100 miljarder av medel för välfärd går till privata företag. 200 000 svenska barn går i friskolor. Inget annat land i Europa har privatiserat så mycket som Sverige. Stora delar av dessa privata företag har sina säten i skatteparadis som Kanalöarna.

När privatiseringsvågen satte in på 1990-talet var vi omedvetna om vad som höll på att ske. Många tyckte det var bra om nya pedagogiska idéer fick chansen i skolan. Några trodde att näringslivets marknadstänkande skulle öka effektiviteten i sjukvården. Och nästan alla tyckte att nog skulle väl föräldrarna få driva en skola i Drevdalen när kommunen inte ville.

Nu har vi facit. Konkurer, vårdskandaler, blöjvägning, friskolor som har ett minimum av lärare som tvingas sätta för höga betyg. Ett järnvägssystem med olika bolag för drift, spår, underhåll, passagerare och gods, som alla upphandlats för några års verksamhet och bara är ute efter kortsiktig vinst. En sjukvård som inte styrs av patientens behov utan av vilka diagnoser som ger mest pengar.

För tjugo år sedan varnade vi för segregeringen i städernas förorter. Som argument anförde vi att uppåt 25 procent av invånarna där hade invandrarbakgrund. Nu är procentsatsen hundra i Rosengård, Bergsjön och Tensta.

Jag tycker att fakta är uppenbara. Men lika uppenbart är att inte alla ser det. Alliansen fortsätter att privatisera alltmer. För dem handlar det inte om fakta utan tro. Tron på en allena saliggörande konkurrens. Och att bara ekonomiska incitament styr vårt handlande.

1949 kom Orwells "1984" ut. Med Stalins Sovjet som modell skildrar han ett diktatoriskt samhälle som bygger på en rigorös övervakning och indoktrinering av medborgarna. Vi trodde att den skräckvisionen försvann med Sovjet.

Men vad har vi fått i stället? Andra storebröder – NSA och FRA – noterar allt du skriver och uttalar på näten och Marknaden kartlägger allt du handlar. På vårt nya nyspråk kallas det inte övervakning utan kamp mot terrorism. På samma nyspråk kallas privatisering mångfald, segregation valfrihet och högern ett nytt arbetarparti.

Jag vacklar mellan hopp och uppgivenhet. Böcker som Den stora omvandlingen och Patientens pris läses och debatteras. Men samtidigt har Timbro och marknaden övertaget. De städslar journalister som tonar ner eller rent av förnekar skandalerna i de privata välfärdsföretagen. Dessa byter bara namn men inte inriktning. Carema heter nu Vardaga och Nytida.

Hur ser Sverige ut om tjugo år? När Social Politik och liknande röster tystnat eller kvävts i mediebruset. Kommer ett

tredjedelssamhälle då att ha cementerats?

En tredjedel – pensionärerna – ägnar sig åt att slötitta på amerikansk underhållning, supa, spela bridge och lösa Sudoku, de som har råd.

En annan tredjedel – människor med utländska bakgrund som bor i storstädernas förorter – ägnar sig åt att fly fattigdom och arbetslöshet genom att dega, twittra, knarka, bränna bilar och slåss med varandra.

Den tredje tredjedelen bilar mellan sina "gated communities" och sina arbetsplatser i centrala delar av storstäderna, där de arbetar som besatta huvuddelen av sina vakna liv. Och hemma i de skyddade villaområdena tas deras barn hand om i privata förskolor och skolor.

Finns det något hopp?

jan.r.moln@gmail.com

[Den stora omvandlingen. Kent Werne & Olav Fumarola Unsgaard \(red\) Leopard förlag.](#)

[Patientens pris. Maciej Zaremba, Weyler förlag \(Recenserad i Social Politik nr 2 2013\)](#)

www.socialpolitik.com med en stor del av utgivningen sedan våren 1994.

Jan Molin är samhällsdebattör och författare, medlem i SocialPolitiks redaktionskommitté sedan 1995.